

TAJNOST PODATAKA U ARHIVSKOJ GRAĐI

Ines Stanko

studentica 3. godine Stručnog upravnog studija
Pravnog fakulteta u Osijeku
E-adresa: ines.stanko5@gmail.com

Stručni članak
UDK UDK 342.721:930.25
Rad primljen 14. lipnja 2021.

Sažetak

U ovom radu obrađuje se pojam tajnih podataka, stupnjevi tajnosti te njihova podjela na javne i privatne. Predmet rada arhivirani su dokumenti koji su nakon proteka roka postali dostupni javnosti. Tajna je podatak s kojim je upoznat samo određeni krug osoba i ne smije se prenositi dalje. Obvezu čuvanja tajni ima svatko od nas. Otkrivanje tajni u privatnom životu može rezultirati gubitkom povjerenja u osobe kojima smo se povjerali dok se otkrivanje državnih ili poslovnih tajni kažnjava kaznom zatvora. Godine 2007. na snagu stupa Zakon o tajnosti podataka koji zamjenjuje prijašnji Zakon o zaštiti tajnosti podataka. Budući da nov Zakon o tajnosti podataka određuje stupnjeve tajnosti i pojmove klasificiranih i neklasificiranih podataka, unutar ovog rada koristit ću pojedine termine iz Zakona o zaštiti tajnosti podataka. Stupanjem novog zakona na snagu Republika Hrvatska utvrdila je stupnjeve tajnosti tako da ih je podijelila na: VRLO TAJNI, TAJNI, POVJERLJIVI i OGRANIČENI. Zaštita osobnih podataka temeljno je ljudsko pravo. To je pravo svake osobe da spriječi i sankcionira zlorupotrebu osobnih podataka koji su nam zajamčeni međunarodnim i nacionalnim propisima.

Ključne riječi: tajna, vrste tajni, tajni podaci, klasifikacija, deklasifikacija podataka

1. UVOD

Pristup tajnim dokumentima zakonom ili drugim propisom ograničen je na određene skupine ljudi. Za pregled ili rukovanje povjerljivim dokumentima ili za pristup tajnim podacima potrebna je službena sigurnosna provjera. Proces ocjenjivanja zahtijeva zadovoljavajuću pozadinsku istragu. Kako bi dobili odobrenje za korištenje, dokumenti i drugi podaci moraju biti pravilno označeni "od strane autora" s jednim od nekoliko stupnjeva tajnosti.

Predmet istraživanja ovog rada uz primjenu istraživačkih metoda i dostupnih izvora podataka je definirati tajne podatke te kroz teorijska objašnjenja detaljnije opisati proces njihova nastajanja, potrebu korištenja, važnost čuvanja te njihovu povijesnu vrijednost.

Cilj je ovog rada ukazati na važnost čuvanja tajnih dokumenta i podataka u suvremenom svijetu te istaknuti njihovu neupitnu ulogu u stvaranju povijesti Republike Hrvatske. Isto tako, s druge strane, pokušati prikazati njihovu kompleksnost u smislu očuvanja i određivanja stupnjeva tajnosti. Jedan je od najvažnijih zadataka ovog rada proučiti arhivirane dokumente koji su klasificirani kao stroga tajna, tajni, povjerljivi te ograničeni.

U uvodnom se poglavlju u kratkim crtama opisuje tema rada i definira predmet, svrha i cilj istraživanja. Drugo poglavlje *Tajni podaci* govori općenito o tajnama, tajnim podacima, vrstama tajni te stupnjevima tajnosti. Uz navedene definicije priloženi su dokumenti koji su nastali u različitim periodima hrvatske povijesti i dokaz su kako su stvari bile definirane u to vrijeme. Dokumenti koji su korišteni za izradu ovog rada iz državnog arhiva u Bjelovaru su i potječu iz razdoblja kada je Hrvatska bila dio Jugoslavije. Na temelju sačuvanih dokumenata ovaj rad je obogaćen prikazom stupnjeva tajnosti: vojna tajna, državna tajna, službena tajna i dr. Treće poglavlje *Osvrt na dokumente* predstavlja srž tematike u kojem se navode glavne karakteristike priloženih dokumenata. U ovom poglavlju detaljnije se ulazi u specifičnosti koje obilježavaju povijesno razdoblje u kojem su dokumenti nastali. Četvrto i peto poglavlje *Privatno i javno arhivsko gradivo* govori o važnosti upotrebe javnih i privatnih dokumenta te njihovo čuvanje i korištenje. U ovom poglavlju pojavljuje se problem dokumenata koji nikada neće biti dostupni javnosti jer ugrožavaju nacionalnu sigurnost i dovode u pitanje postupanja pojedinih osoba. Šesto poglavlje je zaključno poglavlje i govori o *suvremenim arhivima*. Tehnologija iz dana u dan sve više napreduje i izuzetno je važno pokušati biti u toku s njom.

2. TAJNI PODACI

Tajnim podatkom ili tajnom nazivamo one podatke koji su poznati i koji smiju biti poznati samo odabranom krugu osoba, a pri tome postoje određene društveno prihvatljive norme koje brane iznošenje takvih podataka izvan toga kruga osoba. Izraz *tajna* možemo izučavati kroz dva pogleda. "U širem značenju tajnom se naziva sve što je nepoznato, dok se u užem smislu tajna pojavljuje u međuljudskim odnosima i čine je činjenice koje pojedine uže ili šire grupe ljudi ili država čuvaju za sebe, skrivaju od drugih ljudi, odnosno od javnosti. Skrivanje činjenica i podataka obavlja se u cilju zaštite nekih interesa i ostvarivanja nekih ciljeva. Tajna je dinamična kategorija, tj. ono što je danas tajna, ne mora biti i sutra. Tajna predstavlja i znanje određenih činjenica koje su doznate u obavljanju poziva ili na neki drugi povjerljiv način i koje ne mogu biti priopćene u javnosti a da se pri tome ne nanese šteta interesima pojedinca ili zajednice."¹

Pravni aspekt materije tajnosti podataka Alen Rajko u svojoj knjizi temelji na dokumentima i podacima koji su prošli postupke klasifikacije i deklasifikacije. Postoje taksativno navede-

¹ Čizmić, Jozo, Forenzička ginekologija i perinatologija, Medicinska naklada, Zagreb, 2018., str. 292.

ne odredbe i vrijednosti prema kojima se provodi sama klasifikacija podataka te njihova zaštita i čuvanje. Kod samog postupka vrlo je bitno da se odredi stupanj tajnosti kako bi se provela adekvatna zaštita samih podataka. Razina navedene regulacije rezultat je kombiniranja informacijskog upravnog prava te pojedinih odredbi zakona koji reguliraju tajnost podataka. Uz nadzor provodi se i certificiranje službenika i osoblja koje ima pravo pristupa zaštićenim dokumentima. Kod ograničenja nedostupnosti vrlo je važno spomenuti da postoji nekoliko ograničenja: personalno, sadržajno, vremensko te poseban postupak preispitivanja u slučajevima kada ostala ograničenja nisu dovoljna. Personalno ograničenje odnosi se na osobe koje imaju certifikat za pristup pojedinim dokumentima i to u obnašanju svojih dužnosti. Sadržajno ograničenje provodi se kada pojedini zapisi sadrže samo dijelove koji su klasificirani, iz čega proizlazi da su navedenoj osobi dostupni samo dijelovi zapisa, ne cijeli zapis. Vremenska ograničenja propisana su zakonima. Neki dokumenti dostupni su odmah, a za neke treba čekati da prođe propisani rok od 40 godina.²

2.1. MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA

U Republici Hrvatskoj pravne mjere zaštite tajnih podataka regulirane su sljedećim zakonima:

1. “Ustav Republike Hrvatske – najviši pravni akt u državi. Ustav jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka.”³
2. Zakon o zaštiti tajnosti podataka – određuje vrste tajni i stupnjeve tajnosti koji predstavljaju temelj prema kojem bi se trebali graditi svi sadašnji i budući poslovnici i pravilnici kojima je propisana zaštita i korištenje tajnih podataka.
3. Zakon o tajnosti podataka – stupio je na snagu 2007. godine.⁴
4. Kazneni zakon – prema ovom zakonu propisano je sedam osnovnih kaznenih djela koja se tiču povrede ili odavanja tajnih podataka: neovlašteno otkrivanje profesio-

² Rajko, Alen, *Informacijsko upravno pravo: pravo na pristup informacijama, zaštita osobnih i tajnih podataka*, TEB poslovno savjetovanje, Zagreb, 2010., str. 135.–136.

³ “Svakom se jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka. Bez privole ispitanika, osobni se podaci mogu prikupljati, obrađivati i koristiti samo uz uvjete određene zakonom. Zakonom se uređuje zaštita podataka te nadzor nad djelovanjem informatičkih sustava u državi. Zabranjena je uporaba osobnih podataka suprotna utvrđenoj svrsi njihovoga prikupljanja.” Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014, čl. 37.

⁴ Zakon o tajnosti podataka propisuje da se ovim Zakonom utvrđuju “pojam klasificiranih i neklasificiranih podataka, stupnjevi tajnosti, postupak klasifikacije i deklasifikacije, pristup klasificiranim i neklasificiranim podacima, njihova zaštita i nadzor nad provedbom ovoga Zakona. Zakon se primjenjuje na državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima te pravne i fizičke osobe koje, u skladu s ovim Zakonom, ostvare pristup ili postupaju s klasificiranim i neklasificiranim podacima.” – Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012, čl. 1.

nalne tajne, odavanje državne tajne, špijunaža, povreda tajnosti podataka, odavanje službene tajne, objavljivanje sadržaja državne ili vojne tajne te odavanje vojne tajne.“⁵

Stupanjem na snagu Zakona o tajnosti podataka 2007. godine prestao je važiti Zakon o zaštiti tajnosti podataka osim odredbi glave 8. i glave 9. kojima se uređuju poslovna i profesionalna tajna. Zakon o tajnosti podataka ne regulira vrste i podjele tajni pa će se za potrebe rada koristiti odredbe Zakona o zaštiti tajnosti podataka.

2.1.1. Pristup gradivu ograničene dostupnosti

Gradivo koje ima ograničenu dostupnost arhivirano je u posebnim odjelima. “Fizički pristup arhivskim spremištima regulira se kako bi se spriječio neovlašteni ulazak i smanjila mogućnost da osobe koje nemaju dopuštenje pristupe informacijama ograničene dostupnosti. Skladištenje gradiva ograničene dostupnosti u posebnom području smanjuje vjerojatnost njegova zlonamjerna korištenja za vrijeme pružanja usluga. Za audiovizualno gradivo i gradivo na papiru može postojati odvojena soba ili odvojeno područje unutar zajedničkoga spremišta (u ovome slučaju moguće je takvo područje ograditi ili zaključati pokretne police kako bi se spriječio ulaz osobama koje nemaju pravo pristupa).

Za elektroničke zapise i elektroničke arhive potrebni su pouzdani vatrozidi i zasebni uređaji ili prostor za sigurnosnu pohranu. Gradivo koje je klasificirano radi nacionalne sigurnosti može tražiti dodatne sigurnosne protokole i zaštitne mjere; na primjer, možda će kod otvaranja sigurnosnog trezora biti potrebna nazočnost dvaju zaposlenika, od kojih će svaki svojim potpisom morati potvrditi ulazak u trezor u točno vrijeme, određenoga datuma, i u određenu svrhu.“⁶

Pristup informacijama ograničen je na one zaposlenike kojima to mora biti omogućeno radi obavljanja poslova. Zaposlenici arhiva imaju pristup dokumentima i informacijama ograničene dostupnosti samo u određenim situacijama kako bi ih opisali, zaštitili, sredili ili promijenili ograničenja dostupnosti. Ako zaposlenici dobiju zahtjev da rade na zapisima koji su posebno zaštićeni ili su od velike važnosti za nacionalnu sigurnost, dužni su proći postupak provjere kako bi dobili dopuštenje za rad s takvim dokumentima.

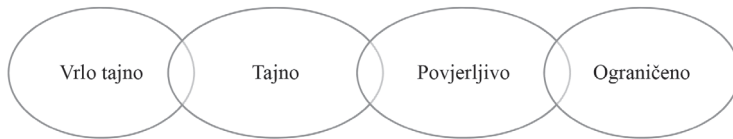
2.2. VRSTE TAJNI I OZNAČIVANJE TAJNOSTI

Tajne možemo podijeliti na dvije skupine – u javne i privatne tajne. Privatne tajne označavale bi saznanje o određenim podacima koje osoba sazna od druge osobe na temelju njihova prijateljskog, osobnog odnosa te međusobnog povjerenja. “Privatni interesi pri-

⁵ Murić, Matko, Provođenje zaštite tajnosti podataka. Zaštita tajni i drugih podataka, Defimi, 2004., str. 50.–51.

⁶ Međunarodno arhivsko vijeće: Načela dostupnosti arhivskog gradiva, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2016., str. 11.

maran su predmet pravne zaštite koja se ostvaruje institutima osobne i profesionalne tajne.⁷ “Prema Zakonu o zaštiti tajnosti podataka, državna, vojna, službena i poslovna tajna obuhvaćaju podatke koji su prikupljeni i koji se koriste za potrebe tijela javne vlasti, a koji su zakonom, drugim propisima ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona proglašene tajnima (javne tajne). Zakon se primjenjuje na sva tijela državnoga sustava, uključujući jedinice lokalne i područne samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, kao i na fizičke i pravne osobe (tvrtke) koje u poslovanju s državnim tijelima ostvaruju pristup tajnim podacima.”⁸ Stupanj tajnosti dijelimo na:

“Na dokumentima koji sadrže tajne podatke označava se na vidljivom mjestu vrsta tajne i stupanj tajnosti. Oznake tajnosti dokumenata koji sadrže tajne podatke imaju i svi njihovi prilozi. Elektronske baze podataka koje sadrže tajne podatke moraju biti označene određenom vrstom i stupnjem tajnosti te osigurane lozinkom od neovlaštenog pristupa. Prije usmenog priopćavanja tajnih podataka daje se prethodno upozorenje o tajnosti koje ima istu važnost kao i pisano utvrđena vrsta tajne i stupanj tajnosti. Ako je to prema prilikama moguće, službena zabilježka o tom priopćavanju sastavit će se i u pisanom obliku i priložiti spisu predmeta koji sadrži tajne podatke.”⁹

Republika Hrvatska stupnjeve tajnosti koji su u skladu s međunarodnim ugovorima provodi na sljedeći način:

Državna tajna → VRLO TAJNO
Službena tajna – Vrlo tajno i Vojna tajna – Vrlo tajno → TAJNO
Službena tajna – tajno i Vojna tajna – Tajno → POVJERLJIVO
Službena tajna – Povjerljivo i Vojna tajna – Povjerljivo → OGRANIČENO

⁷ Čizmić, Jozo, Forenzička ginekologija i perinatologija, Medicinska naklada, Zagreb, 2018., str. 294.

⁸ Peran, Branko; Goreta, Mirko; Vukošić, Kristina, Pojam i vrste tajni, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, No. 3–4/2015, str. 127.

⁹ “Podaci za koje je nadležno javno tijelo utvrdilo da predstavljaju državnu tajnu označavaju se oznakom – Državna tajna. Podaci za koje su nadležna javna tijela, odnosno druge pravne osobe utvrdile da predstavljaju vojnu, službenu ili poslovnu tajnu mogu imati stupanj tajnosti Vrlo tajno, Tajno ili Povjerljivo i označavaju se odgovarajućom oznakom vrste i stupnja tajnosti.” Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 4.–5.

2.3. POSTUPAK KLASIFIKACIJE I DEKLASIFIKACIJE PODATAKA

Klasifikacija podatka postupak je utvrđivanja stupnjeva tajnosti. Zakon o tajnosti podataka propisuje da je "u postupku klasifikacije podatka vlasnik podatka dužan odrediti najniži stupanj tajnosti koji će osigurati zaštitu interesa koji bi neovlaštenim otkrivanjem tog podatka mogli biti ugroženi. Ako klasificirani podatak sadrži određene dijelove ili priloge, čije neovlašteno otkrivanje ne ugrožava vrijednosti zaštićene ovim Zakonom, takvi dijelovi podatka neće biti označeni stupnjem tajnosti."¹⁰ Vlasnik je dužan za vrijeme važenja stupnja tajnosti podataka trajno procjenjivati stupanj trajnosti i izrađivati periodičnu procjenu, na temelju koje se mijenja stupanj tajnosti ili izvršava deklasifikacija podataka.¹¹ "Klasificiranim podatkom se ne može proglasiti podatak radi prikrivanja kaznenog djela, prekoračenje ili zlorabe ovlasti te drugih oblika nezakonitog postupanja u državnim tijelima."¹² Postupak kojim se utvrđuje prestanak postojanja razloga zbog kojih je određeni podatak klasificiran odgovarajućim stupnjem tajnosti zove se deklasifikacija podataka, nakon deklasifikacije određeni podaci postaje neklasificirani s ograničenom uporabom. "Kad postoji interes javnosti, vlasnik podatka dužan je ocijeniti razmjernost između prava na pristup informacijama i zaštite vrijednosti te odlučiti o zadržavanju stupnja tajnosti, promjeni stupnja tajnosti, deklasifikaciji ili oslobađanju od obveze čuvanja tajnosti podataka. Prije donošenja odluke vlasnik podatka dužan je zatražiti mišljenje Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost. Vlasnik podatka dužan je u postupku izvijestiti i druga nadležna tijela propisana zakonom."¹³

2.3.1. Pristup klasificiranim podacima

Klasificiranim podacima pristup imaju samo osobe kojima je to nužno za obavljanje poslova koji se nalaze u njihovu djelokrugu. Za pristup kvalificiranim podacima potrebno je imati Uvjerenje o obavljenoj sigurnosnoj provjeri, tj. certifikat kojim se dopušta rad s klasificiranim podacima. "Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima te pravne i fizičke osobe ovlaštene su za podnošenje zahtjeva za izdavanje certifikata za zaposlenike, koji u okviru svog djelokruga bi trebali imati pravo pristupa klasificiranim podacima. Zahtjev za izdavanjem certifikata podnosi se u pisanom obliku Uredu Vijeća za nacionalnu sigurnost."¹⁴ Prema

¹⁰ Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012, čl. 12.

¹¹ "Periodična procjena provodi se za stupanj tajnosti VRLO TAJNO najmanje jednom u 5 godina, za stupanj tajnosti TAJNO najmanje jednom u 4 godine, za stupanj tajnosti POVJERLJIVO najmanje jednom u 3 godine te za stupanj tajnosti OGRANIČENO najmanje jednom u 2 godine." Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012, čl. 14.

¹² Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012, čl. 3.

¹³ Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012, čl. 16.

¹⁴ Certifikat se izdaje za stupnjeve VRLO TAJNO, TAJNO i POVJERLJIVO na rok od pet godina. Certifikat izdaje Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost na temelju ocjene o nepostojanju sigurnosnih zapreka za pristup

čl. 20. Zakona o tajnosti podataka: “Pristup bez certifikata imat će zastupnici u Hrvatskom saboru, pučki pravobranitelj, suci, Glavni državni odvjetnik, zamjenici Glavnog državnog odvjetnika, ravnatelj Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala te zamjenici ravnatelja Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala.“

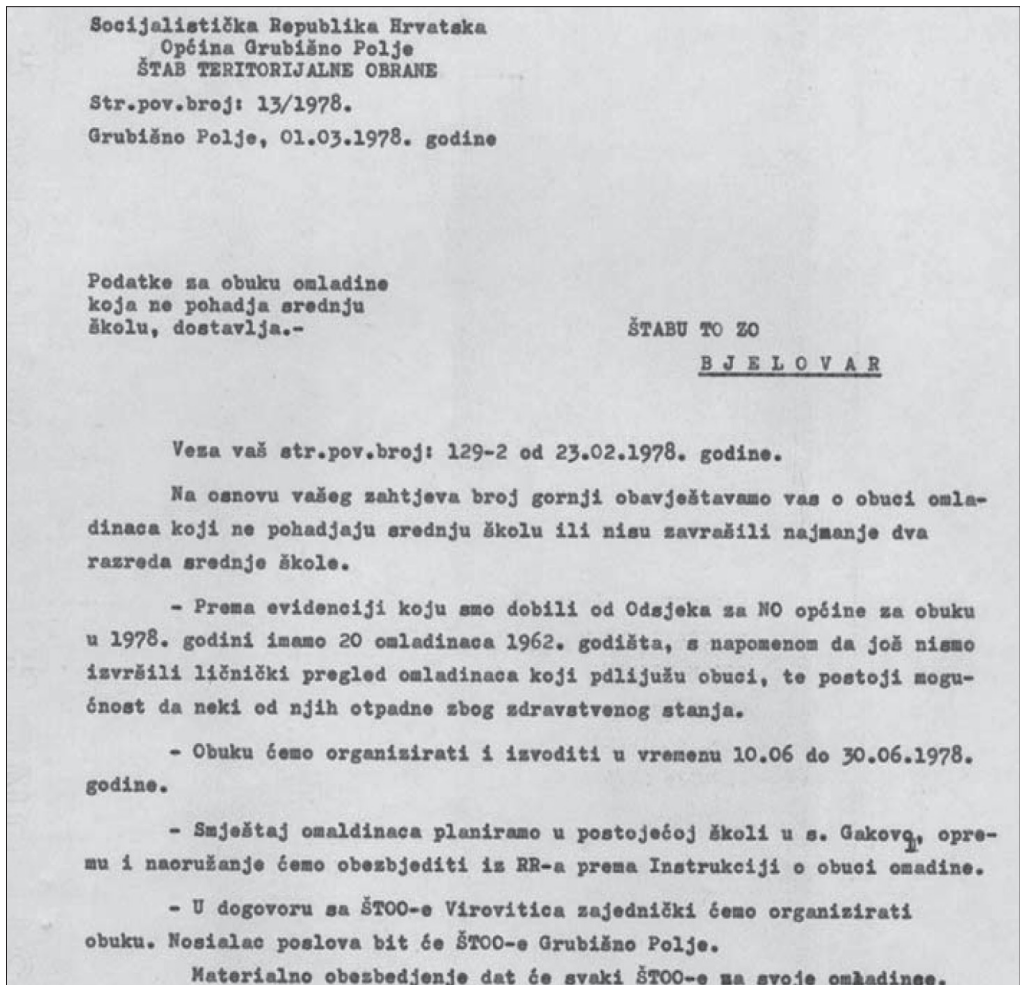
2.4. DRŽAVNA TAJNA

Prema Zakonu o zaštiti tajnosti podataka državnom tajnom smatraju se “podaci koji su zakonom, drugim propisom ili općim pravnim aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona određeni državnom tajnom, te čijim otkrivanjem bi nastupile štetne posljedice za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes.”¹⁵ Podaci koji se proglašavaju državnom tajnom jesu: vojne, političke, gospodarske i druge procjene od osobite važnosti za obranu, nacionalnu sigurnost ili nacionalne interese RH, planove obrane, mobilizacijske planove i ratni ustroj RH, planove obrane trgovačkih društava i drugih pravnih osoba koje su od osobitog značenja za obranu RH, planovi proizvodnje oružja, ratne tehnike i streljiva te poblizi podaci o provedbi tih planova, znanstvene i tehničke izume od osobitog značenja za nacionalnu sigurnost i obranu Republike Hrvatske, objekte od osobitog značenja za nacionalnu sigurnost i obranu RH, otkrića i pronalasci koji imaju veliko vojno i znanstveno te gospodarsko značenje, podaci o ustroju, sastavu, brojnosti, opremljenosti i razmještaju djelatnika obavještajnih službi, oružanih snaga i redarstvenih vlasti RH i dr.¹⁶

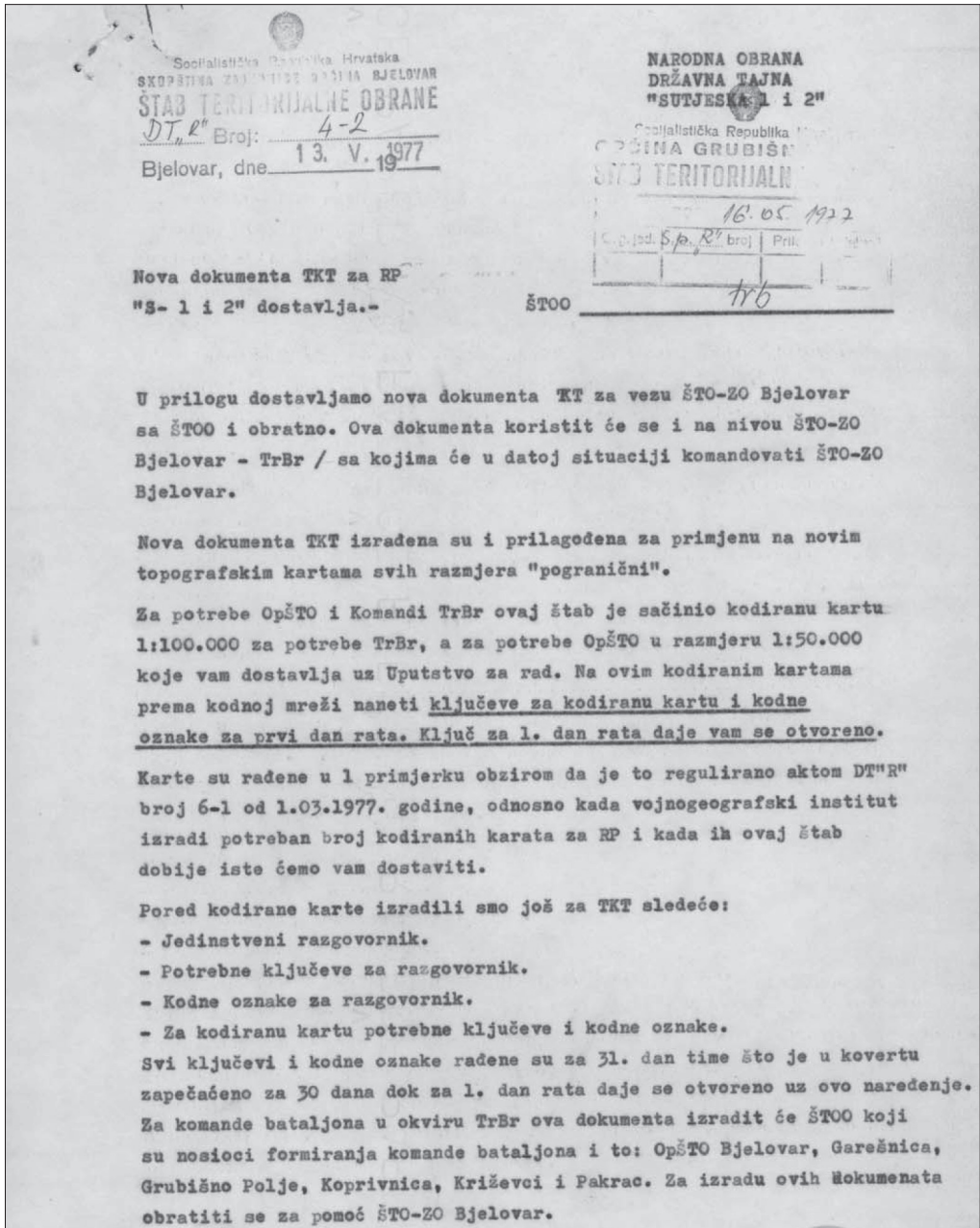
kvalificiranim podacima. Postojanje sigurnosnih zapreka utvrđuje se na temelju sigurnosne provjere koju obavlja nadležna sigurnosno-obavještajna agencija. Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012, čl. 18.

¹⁵ Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 6.

¹⁶ Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 7.

Slika 1. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 586 Štab Teritorijalne obrane općine Grubišno Polje: 1967.–1991.; Državna tajna 1977/1986, Strogo povjerljivi spisi 1967/1983; kutija 1

Slika 2. dokument iz arhive: HR DABJ 586 Štab Teritorijalne obrane općine Grubišno Polje: 1967.–1991.; Državna tajna 1977/1986, Strogo poverljivi spisi 1967/1983; kutija 1

Navedeni dokumenti nastali su 70-ih godina prošlog stoljeća. Prikaz su državne tajne i u njima su navedeni podaci koju su postali dostupni javnosti nakon isteka roka koji

je propisan za tajne dokumente. Otkrivanje pojedinih državnih tajni može prouzročiti ozbiljne posljedice za obranu i nacionalnu sigurnost Hrvatske.¹⁷ Postoje dokumenti koji nisu od velike važnosti i arhiv ih može nakon isteka roka ustupiti bilo kome, ali isto tako postoje i dokumenti koji nikada neće biti dostupni široj javnosti. Priloženi dokumenti daju nam uvid kako su pojedine stvari bile organizirane u ono doba i na kakav način se provodila komunikacija između štabova teritorijalnih obrana i ostalih državnih tijela.

2.5. VOJNA TAJNA

Zakon o zaštiti tajnosti podataka vojnom tajnom definira podatke “koji su zakonom, drugim propisom, općim aktom ili aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona proglašeni vojnom tajnom.”¹⁸ Pod vojnom tajnom smatraju se sljedeći podaci: planovi obrane i mobilizacijski planovi jedinica lokalne uprave i samouprave te jedinice lokalne samouprave, planovi obrane i ratni ustroj javnih tijela i drugih pravnih osoba od posebnog značenja za obranu, ustroj službe, planovi, sredstva i sustav ratnih veza, planovi ustroja i djelovanja službe motrenja i obavješćivanja, vrste, ukupne količine i razmještaj robnih zaliha jedinica lokalne uprave i samouprave te jedinice lokalne samouprave, istraživanja geološkog sastava zemljišta, geomagnetizma, hidroloških karakteristika terena i parametara mora od posebnog značaja za obranu, znanstveni i tehnički izumi i pronalasci značajni za obranu, raščlambe i ocjene stanja priprema pojedinih javnih tijela, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba od posebnog značenja za obranu, izvješća s inspeksijskih nadgleda o stanju obrambenih priprema, ratne propise i druge propise značajne za obranu, planirano izmještanje, rušenje ili onesposobljavanje objekata te materijalno-tehničkih i drugih sredstava, dužnosti i radna mjesta od posebnog značenja za obranu koje treba štiti primjenom posebnih sigurnosnih mjera.¹⁹

Ministarstvo obrane provodi postupak klasifikacije podataka u skladu s Pravilnikom o tajnosti podataka obrane.²⁰ Prema čl. 32. Pravilnika o tajnosti podataka obrane: “Klasificirani dokument, pojedini njegov dio ili prilog može se označiti različitim stupnjevima tajnosti, a cijeli dokument označava se najvišim stupnjem tajnosti pojedinog njegova dijela ili priloga. Ako dijelovi integralnog dokumenta ili dio imaju različit stupanj tajnosti, svaki od takvih dijelova odnosno priloga odvaja se u zaseban dio i ispred teksta se stavlja oznaka stupnja tajnosti velikim tiskanim slovima.” “Klasificirani podatak se pri

¹⁷ “Zaposlenici sigurnosno-obavještajnih agencija ne smiju, bez suglasnosti Savjeta za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija, javno istupati i komentirati rad službe i drugih tijela i osoba u pitanjima nacionalne sigurnosti, niti upoznavati neovlaštene osobe s podacima i dokumentima sigurnosno-obavještajnih agencija.” Sudska presuda br. – U-III-4098/2007, od 12. studenog 2009.

¹⁸ Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 8.

¹⁹ Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 9.

²⁰ Pravilnik o tajnosti podataka obrane, Narodne novine, broj 67/2018.

prijenosu ili pohrani ulaže u neprozirne omotnice (kuverte) ili druge zaštitne omote kako bi se spriječila mogućnost čitanja i oštećivanja sadržaja dokumenta. Ako se radi o većem broju klasificiranih dokumenata ili njihovih priloga, oni se pakiraju u kutije ili druge primjerene zaštitne omote.²¹

Dokumenti koji su nastali kao vojna tajna čuvaju se dok im ne istekne rok koji je propisan za čuvanje. Pojedini dokumenti koji su klasificirani kao vojna tajna nemaju rok kada će biti deklasificirani zbog mogućeg ugrožavanja pojedinih osoba koje su u to vrijeme bile na službenoj dužnosti i obavljale određene funkcije.

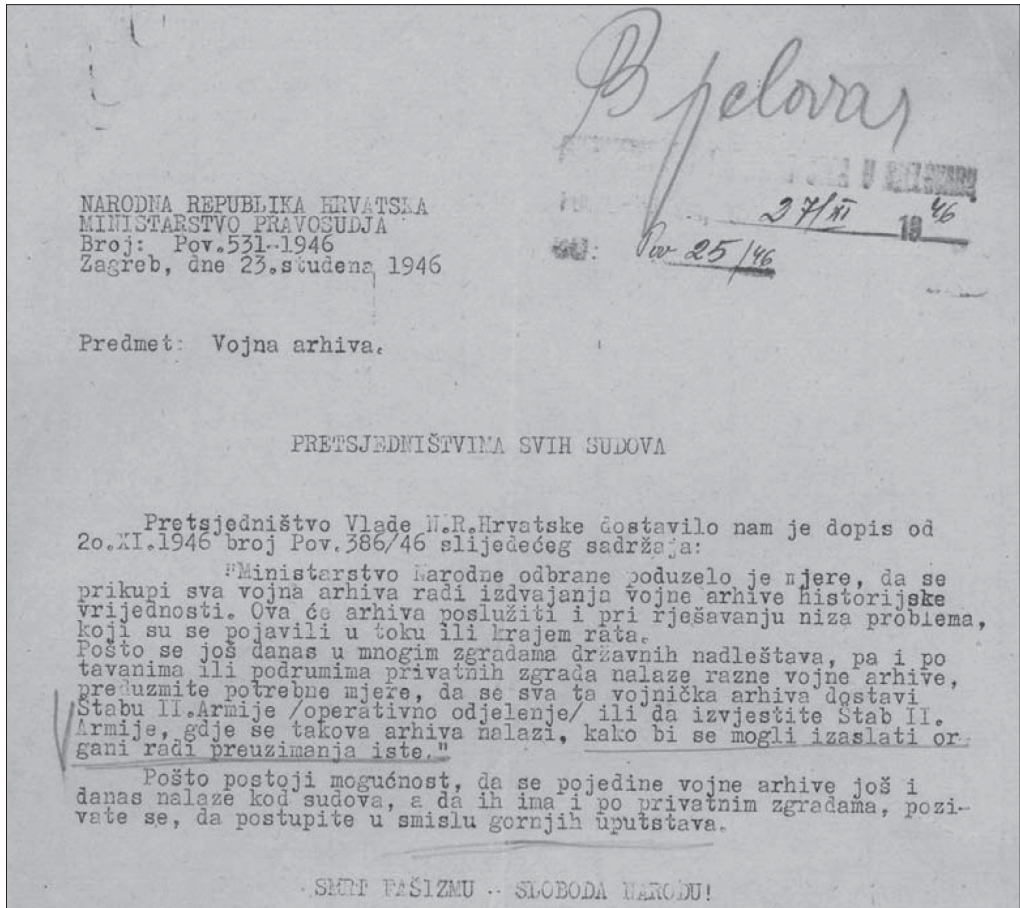
Tako postoje dokumenti koji su nastali u vrijeme 1990. godine i koji dan danas nisu dostupni javnosti, a možda nikada i neće biti, shodno članku Zakona: "Javno arhivsko gradivo koje sadrži klasificirane i druge tajne podatke dostupno je po isteku roka od 40 godina od nastanka ako drugim zakonom nije određeno drukčije. Javno arhivsko gradivo koje nije označeno stupnjem tajnosti sukladno propisima kojima se uređuje tajnost podataka, a sadrži projektne i tehničku dokumentaciju šticehnenih i vojnih objekata, industrijskih postrojenja, infrastrukturnih objekata i sl. te podatke o prirodnim i strateškim bogatstvima od značenja za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske, a koje je predano u nadležni arhiv, dostupno je po isteku roka od 40 godina od nastanka."²²

Na slikama broj tri i četiri nalaze se dokumenti iz Državnog arhiva u Bjelovaru. Na njima su prikazani određeni podaci koji su u ono vrijeme bili označeni kao vojna tajna i strogo povjerljivo. Propisano je da se oznake stavljaju u desni kut dokumenta kako bi bile vidljive i čitljive.²³ Na dokumentu ispod nalaze se upute kojima je Ministarstvo pravosuđa tražilo da se prikupi sva vojna arhiva koja ima povijesno značenje. Dokumenti su nastali u razdoblju kada je Hrvatska bila dio Socijalističke Jugoslavije.

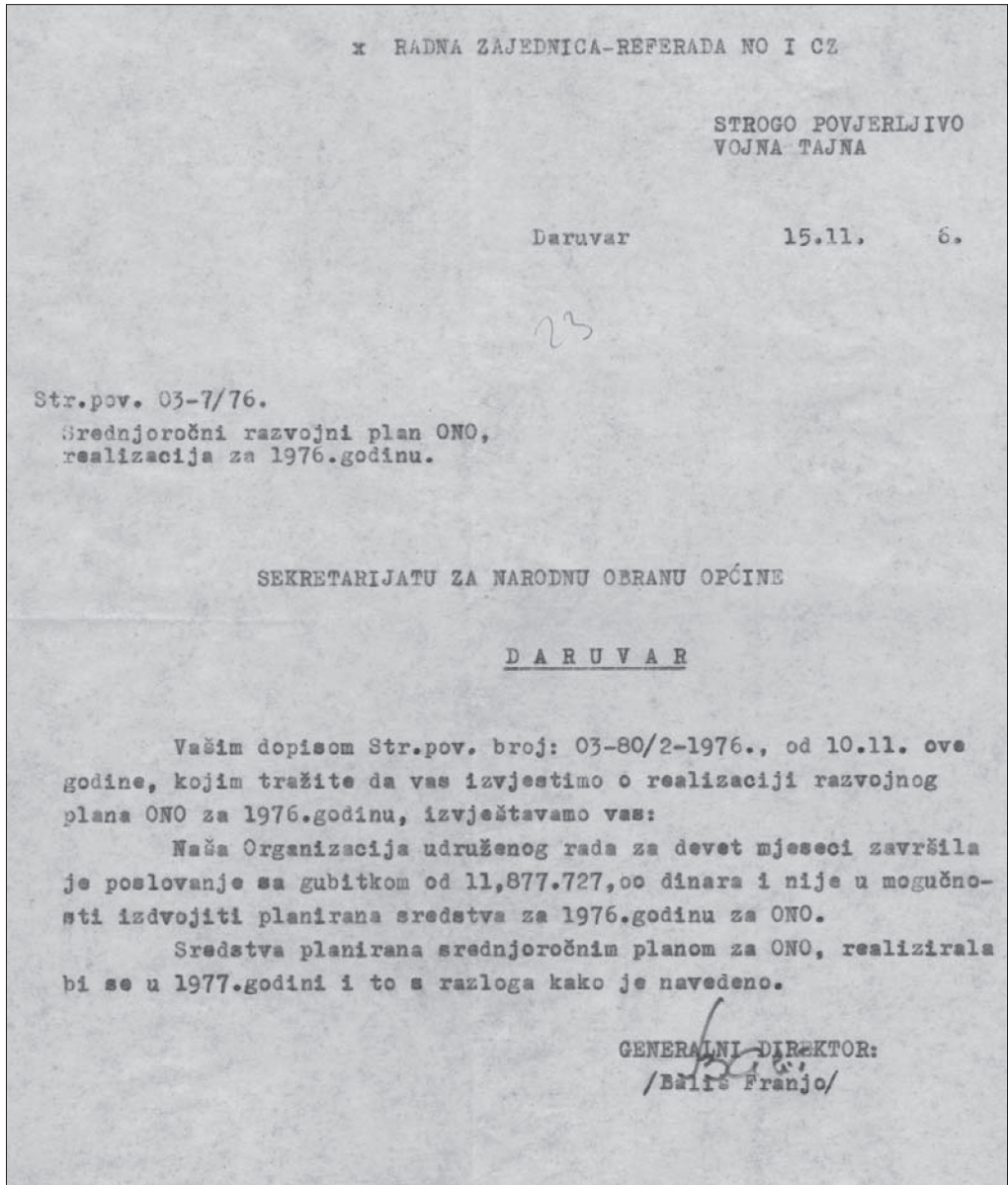
²¹ Pravilnik o tajnosti podataka obrane, Narodne novine, broj 67/2018, čl. 33.

²² Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 18. st. 3. i 4.

²³ "Kada dokument ima više stranica, oznaka stupnja tajnosti stavlja se na svaku stranicu dokumenta u gornjem desnom kutu tako da se ispisuje ili otiskuje štambiljem. Kratice stupnjeva tajnosti su: za VRLO TAJNO –VT, za TAJNO – T, za POVJERLJIVO – POV, za OGRANIČENO – OGR. Kratice se koriste za vođenje evidencija klasificiranih podataka i stavljaju se ispred klase dokumenta." Pravilnik o tajnosti podataka obrane, Narodne novine, broj 67/2018, čl. 21.

Slika 3. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 92 Okružni sud Bjelovar 1945.–1980; Spisi sudske uprave "Su" Povjerljivo: 1946.–1948.: kutija 263

Slika 4. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 1129 Poljoprivredno prehrambeni kombinat "Ilova" Daruvar 1968.–2002.: Strogo povjerljivi spisi 1974.–1979.; kutija 124

²⁴ Predlagatelj smatra da navedene akcije ne mogu biti predmetom istrage Međunarodnog kaznenog suda jer one predstavljaju vojnu i državnu tajnu. Eventualno počinjeni zločini akti su pojedinaca, izvan ukupnog djelovanja hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga te jedino, kao takvi, mogu biti predmetom postupanja MKS-a, ali i tada pod uvjetima koje određuje Ustav. Sudska odluka U-II-944/2000 U-II-1692/2017 U-II-1693/2017, od 6. lipnja 2020.

“Arhivsko gradivo vojne provenijencije u Hrvatskome državnom arhivu čini 95 % ukupne vojne dokumentacije u Republici Hrvatskoj i nezaobilazan je izvor za istraživanje hrvatske vojne i ratne povijesti. Dokumentacija vojnih ustanova i postrojbi u HDA sadržava oko 6850 knjiga i 7770 kutija spisa, odnosno oko 1000 dužnih metara za vremensko razdoblje od 16. stoljeća do 1990. Gradivo iz razdoblja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije oblikovano je u dvjema cjelinama s oko 4400 knjiga i 600 kutija spisa.”²⁵

Postupak utvrđivanja potrebe zadržavanja ili skidanja tajnosti s klasificiranih podataka obrane i vojnog sigurnosno-obavještajnog sustava provest će se kada postoji: 1. zahtjev nadležnog pravosudnog tijela ili 2. zahtjev korisnika prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija na temelju Zakona o pravu na pristup informacijama, a provodi se u skladu s odredbama Pravilnika o tajnosti podataka obrane.²⁶

2.6. SLUŽBENA TAJNA

Podatke koje je prikupilo i koristilo javno tijelo u svom radu nazivaju se službenom tajnom. Zakon o državnim službenicima definira dužnost čuvanja službene tajne na način tako da je državni službenik dužan kao tajnu čuvati sve podatke koje je saznao u tijeku postupka o strankama i njihovim pravima, obvezama, pravnim interesima, sukladno zakonu.²⁷ Obveza čuvanja službene traje i po prestanku službe, a najduže pet godina od prestanka službe.²⁸

U nastavku ovog rada priloženi su službeni dokumenti koje su određena javna tijela koristila u svome radu. Dokumenti su iz različitih područja djelatnosti. Neki su primjeri iz školstva, poljoprivrede, uprave, a neki iz pravosuđa. Svi dokumenti dio su fondova koje posjeduje Državni arhiv u Bjelovaru. Prikaz su nekog drugog vremena i načina na koji je pojedino područje funkcioniralo. Pojedini dokumenti čuvani su u željeznim ormarima, a neki u stolovima koji su i nakon radnog vremena morali biti zaključani. Sve osobe koje su imale javne ovlasti morale su čuvati podatke koje su doznale u obavljanju svog posla. Svako odavanje službenih podataka i tajni bilo je sankcionirano. U današnje vrijeme kažnjava se kaznom zakona te gubitkom posla i reputacije.

²⁵ Hrvatski državni arhiv, <http://www.arhiv.hr/Istra%C5%BEite-gradivo/%C5%A0to-%C4%8Duvamo/Kako-je-gradivo-organizirano/Vojska>, pristupljeno 12. kolovoza 2020.

²⁶ Pravilnik o tajnosti podataka obrane, Narodne novine, broj 67/2018, čl. 19.

²⁷ Zakon o državnim službenicima, pročišćeni tekst zakona, Narodne novine, broj 92/2005, 140/2005, 142/2006, 77/2007, 107/2007, 27/2008, 34/2011, 49/2012, 37/2013, 38/2013, 1/2015, 138/2015, 61/2017, 70/2019, 98/2019, čl. 15.

²⁸ Kod službene tajne mora postojati javni interes da određeni podatak ostane nedostupan drugima. Stoga je vrlo važno da se donese poseban propis kako bi se određeni dokumenti i podaci proglasili službenom tajnom. Dropulić J., Pravo na privatni život i duševni integritet, Vizura, Zagreb, 2002., str. 127.

Slika broj 7 primjer je službene tajne iz područja pravosuđa. Dokument je iz arhive Okružnog suda u Bjelovaru. Predmet je povećan promet nekretnina u gradovima i selima i to po izuzetno visokim cijenama. Zadatak predsjednika kotarskih sudova jest u što kraćem roku prikupiti informacije o izvršenim prijenosima, otkriti cijenu po kojoj se prodavalo te doznati tko su prodavači.

Predmet slike broj 8 pooštavanje je mjera sigurnosti u čuvanju dokumentacije. Dokument je iz arhive Poljoprivredno-prehrambenog kombinata. Spis nosi oznaku strogo povjerljivo. U prostorijama šumarije izvršena je provala u poslovne prostorije i pokraden je željezni ormar u kojem se čuva ratni plan. Radi zaštite dokumentacije potrebno je pooštriti mjere osiguranja i uvesti stalan nadzor.

P. C. NADAR - V. J.
 SEKRETARIJAT ZA NARODNU OBRANU
 Sl. por. broj 112-1975
 Daruvar, 16. 01. 1975

Org. jedinici PK "Ilova"
 /na ruke direktora/

29 DARUVAR

PREDMET: Pooštavanje bezbjednosnih
 mjera u čuvanju dokumentacije
 R - priprema.-

Skrećemo vam pažnju da je u toku noći 13 na 14. I 1975. godine izvršena provala u poslovne prostorije Sumarije Daruvar, kojom prilikom je obijena i prostorija gdje se čuva ratni plan, a i željezni ormar u kojem je plan čuvan.

Bez obzira na motivaciju i namjere provalnika, skrećemo vam pažnju da pooštrite bezbjednosne mjere nad prostorijama u kojima se čuva dokumentacija R - plana.

Organizacione jedinice koje imaju čuvarsku službu moraju istoj skreniti pažnju na budnost i česti obilazak poduzeća, kako bi se ostvario što bolji nadzor nad cjelokupnom imovinom, a i poboljšali bezbjednosni uslovi obezbjeđenja prostorija gdje se čuva R-dokumentacija poduzeća.

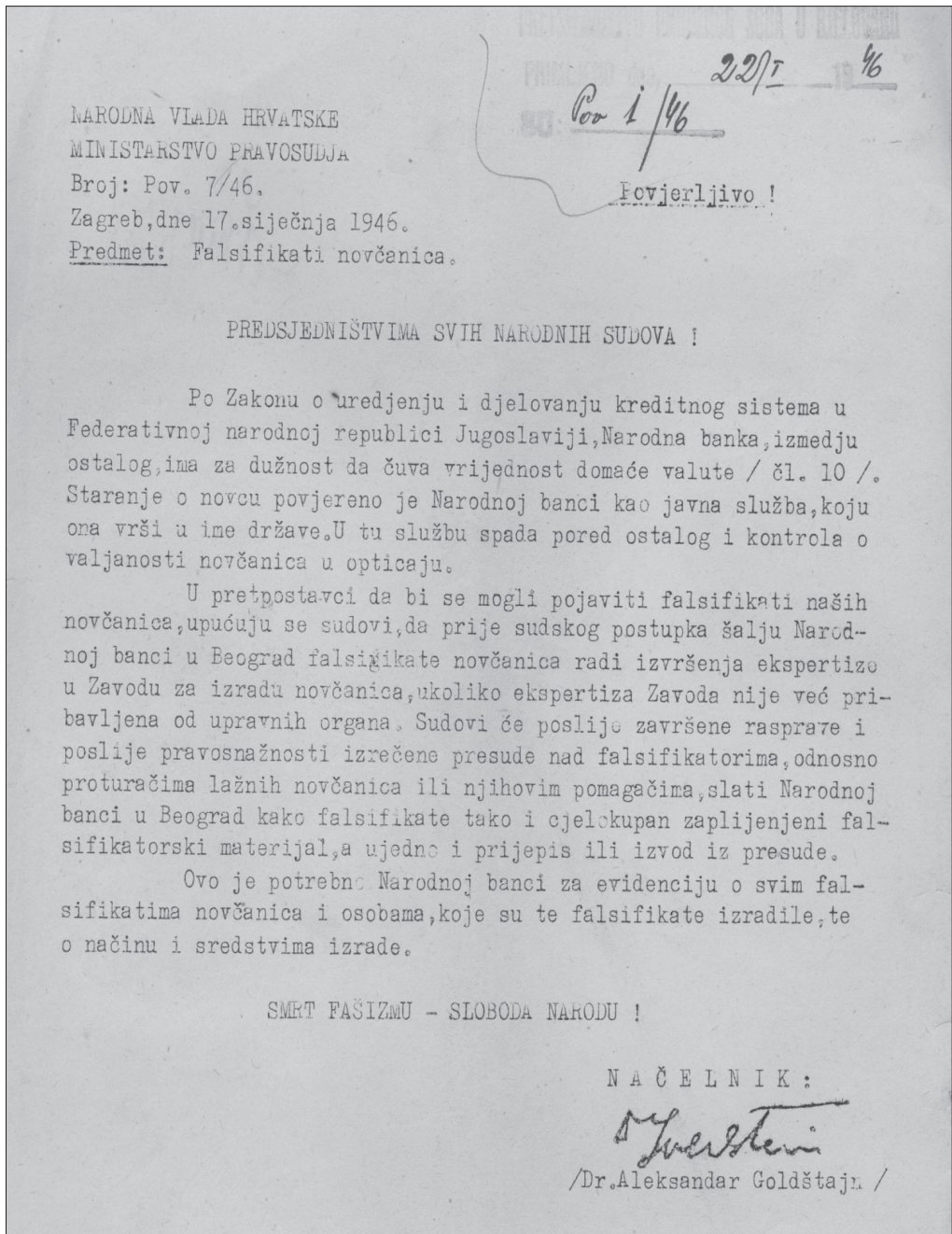
Organizacione jedinice koje nemaju stalnu čuvarsku službu treba da pitanje bezbjednosnih mjera riješe na sljedeći način:

- da po mogućnosti uvedu stalnu čuvarsku službu,
- da razmotre mogućnost da im čuvarska služba obavlja noćni čuvar najbliže radne organizacije koja ima čuvara,
- da dokumenta R - plana čuvaju najbližoj radnoj organizaciji koja ima čuvarsku službu, ili
- da uvedu alarmne uređaje kablirane do Stanice javne sigurnosti.

Molimo vas da nas hitno obavjestite i to pismeno, kako je riješeno pitanje bezbjednosnih mjera i kakva je vaša lična ocjena te bezbjednosti.

 SEKRETAR
 Jan Kamernan
(Handwritten signature)

Slika 5. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 1129 Poljoprivredno-prehrambeni kombinat "Ilova" Daruvar 1968.–2002.: Strogo povjerljivi spisi 1974.–1979.; kutija 1

Slika 6. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 92 Okružni sud Bjelovar 1945.–1980.; Spisi sudske uprave "Su" Povjerljivo: 1946.–1948.: kutija 263

NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO PRAVOSUDJA
 Organizacioni odjel
 Broj: Org.Pov: 31-1948
 Zagreb, dne 24. januara 1948.

 NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA
 PREDSEDNIŠTVO OKRUŽNOG SUDA
 BJELOVAR
 26/1 1948

Podatke podataka	PRILOZ
LuPov 2/48 - 1	

PREDSJEDNIŠTVU OKRUŽNOG SUDA

BJELOVAR

U zadnje vrijeme je primjećen veliki promet nekretnina kako u selima, tako i u gradovima i to po visokim cijenama. Ovo naročito vrijedi za ekonomski bogatije krajeve.

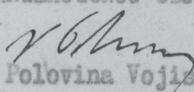
U cilju proučavanja ove pojave u Ministarstvu, sakupite iz područnih kotarskih sudova - i to onih, kod kojih je bilo veći promet nekretnina tj. upadljiviji broj kupoprodajnih ugovora i gruntovnih prijenosa nekretnina na osnovu tih ugovora, - za drugo polugodište 1947. i za ovaj mjesec do dana podnasanja izvještaja slijedeće podatke:

- 1/ broj izvršenih prijenosa
- 2/ kretanje cijena /naročito zemlje po jutru i da li se opaža da te cijene u ovom periodu skaču/
- 3/ tko su prodavaoci, a tko kupci po svom socijalnom položaju i imovnom stanju.

Ove ćete podatke prikupiti u pravilu preko predsjednika odnosnih kotarskih sudova, a koji će ih sakupiti na osnovu poslovanja zemljišno-knjižnih odjela svojih sudova. Od kojih ćete sve sudova ove podatke uzimati, ocijenit ćete prethodno sami, a na osnovu i vašeg ličnog znanja, i podataka sa kojima raspolazete. Ističemo samo, da sakupljanje ovih podataka ima biti izvršeno tako, da ne bi dalo povoda sirenju nekih lažnih, potpuno neosnovanih glasina te alarmantnih vijesti u pogledu svrhe u koju se ti podaci prikupljaju.

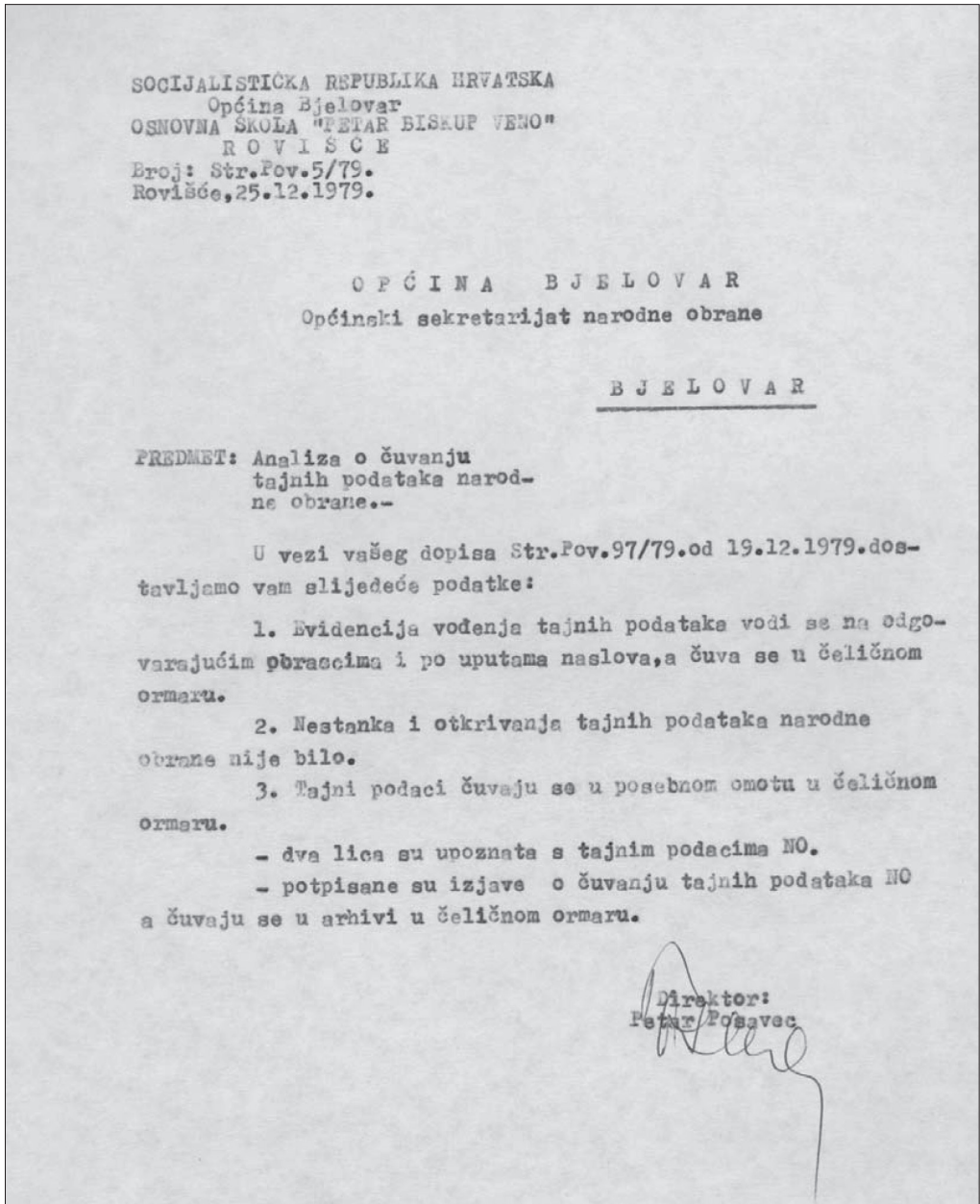
Zato ćete na shodan i pravilan način ovim zadatkom zadužiti odnosnog predsjednika kotarskog suda, odnosno najshodnijim i najpravilnijim načinom ove podatke prikupiti. -Primljene podatke dostavit ćete u najkraćem vremenu ovom Ministarstvu.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

ORGANIZACIONOG ODJELA:

 Polovina Vojislav /

Slika 7. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 92 Okružni sud Bjelovar 1945.-1980.; Spisi sudske uprave "Su" Povjerljivo: 1946.-1948.; kutija 263

Slika 8. Skenirani dokument iz arhive: HR DABJ 357 Osnovna škola "Petar Bišкуп Veno"
Rovišće 1874.-1996.; Planovi obrane 1979/1987; kutija 23

Mnoge informacije i podaci dospjeli su u javnost zbog nepažnje osoba koje su ih doznale. U Hrvatskoj postoje baze podataka u kojima se nalaze mnogobrojne sudske odluke. Mnoge od njih vezane su uz otkrivanje službenih i državnih tajni. Sudska odluka Vrhovnog suda govori o tome kako je jedan operativni dokument, koji je nosio oznaku službene tajne, a zbog pogreške u radu MUP-a dospio u javnost.²⁹

2.7. POSLOVNA TAJNA

Zakon o zaštiti tajnosti podataka propisuje da “poslovnu tajnu predstavljaju podaci koji su kao poslovna tajna određeni zakonom, drugim propisom ili općim aktom trgovačkog društva, ustanove ili druge pravne osobe, a koji predstavljaju proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada te druge podatke zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine gospodarske interese.”³⁰

Poslodavac može posebnim općim aktom odrediti koji podaci se smatraju poslovnom tajnom. Otkrivanje poslovne tajne daje opravdan razlog poslodavcu za izvanredan otkaz. Ugovor o radu može sadržavati odredbe “koje obvezuju zaposlenika na tajnost podataka koje je saznao prilikom izvršenja rada te se može obvezati da prilikom isteka ugovora preda svoju dokumentaciju i prikupljene podatke poslodavcu.”³¹

Pribavljanje poslovne tajne bez pristanka nositelja poslovne tajne smatra se nezakonitim ako je pribavljena neovlaštenim pristupom, umnožavanjem dokumenata, elektroničkih spisa ili drugih materijala. Protiv osobe koja je prekršila ugovor o radu i otkrila poslovnu tajnu može se pokrenuti kazneni postupak.³²

2.8. PROFESIONALNA TAJNA

Profesionalnom tajnom nazivamo podatke o osobnom ili obiteljskom životu koje doznaju osobe koje obavljaju svoj poziv: odvjetnici, zdravstveno osoblje, socijalni radnici, sve-

²⁹ Predmet spora je tužiteljjev zahtjev za naknadom materijalne (u visini iznosa koje je tužitelj bio dužan platiti po odluci Trgovačkog suda i nematerijalne (zbog povrede ugleda i časti)) štete koja mu je prouzročena objavom njegova imena u tjedniku u članku, koristeći se dokumentom koji je vođen pod oznakom “Službena tajna”, “Vrlo tajno”. Rješenje Vrhovnog suda, br. Rev x 651/13-2, od 22. siječnja 2014.

³⁰ Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 19.

³¹ Profitiraj, Koje su posljedice povrede poslovne tajne?, <https://profitiraj.hr/koje-posljedice-povrede-poslovne-tajne/>, pristupljeno 13. kolovoza 2020.

³² Prema Kaznenom zakonu: “Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnim podatke koji su poslovna tajna, kao i tko pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.” Kazneni zakon, Narodne novine, broj 125/201, 79/2012, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, čl. 262.

ćenici itd. Obveza čuvanja tajnosti podataka o korisnicima usluga obično je unesena i u etički kodeks profesije. Pritom su i liječnici i odvjetnici dužni voditi računa da se obveza čuvanja tajne proteže i na osobe koje im pomažu, a nisu nužno pripadnici profesije, već pomoćno osoblje.³³ Podaci koje svrstavamo pod profesionalnu tajnu ne smatramo klasificiranim podacima. Budući da ne prolaze postupak klasifikacije, navedeni dokumenti ili tajne ne mogu se označavati stupnjevima tajnosti. Osobe koje se bave navedenim zanimanjima dužne su čuvati informacije koje su doznale. Njihovo otkrivanje se prema novom zakonu kažnjava novčanom kaznom, ako navedena osoba ne plati tu kaznu, izriče joj se kazna zatvora. Profesionalna tajna od iznimne je važnosti za osobno pravo jer njezino otkrivanje vrijeđa nečije pravo na privatnost i sigurnost.³⁴

2.9. DUŽNOST ČUVANJA TAJNE

Svatko je dužan čuvati poslovnu, profesionalnu, službenu, vojnu, državnu tajnu bez obzira na način saznanja tajnih podataka ili stjecanja mogućnosti uvida u tajne podatke. "Obveza čuvanja tajnih podataka traje dok osoba ovlaštena za određivanje tajnosti ne odredi da je prestala potreba za čuvanjem njegove tajnosti, a za službenu i poslovnu tajnu obveza može prestati protekom roka od prestanka obavljanja dužnosti, službe ili zaposlenja osobe kojoj su tajni podaci poznati. Za podatke koji su utvrđeni službenom tajnom određen je rok od 5 godina od dana prestanka dužnosti, službe ili zaposlenja u tijelu čiji je podatak zaštićen određenim stupnjem tajnosti. Za podatke koji su utvrđeni poslovnom tajnom rok je 1 godinu od dana prestanka dužnosti. Vijeće za provjeru tajnosti je savjetodavno tijelo Sabora Republike Hrvatske, koje na zahtjev predstavnika sredstava javnog priopćavanja i po vlastitoj odluci provjerava kod nadležnog tijela državne vlasti ili pravne osobe koja ima javne ovlasti, je li određeni postupak utvrđen državnom, vojnom ili službenom tajnom i da li njegovo objavljivanje znači kršenje odredaba Zakona."³⁵

Temeljni zahtjevi organiziranja i funkcioniranja sustava zaštite podataka odnose se na kontroliranje pristupa informacijama i na dobivanje vjerodostojne potvrde da je sve pro-

³³ Horvat, Aleksandra; Živković, Daniela, *Između javnosti i privatnosti*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2012., str. 35.

³⁴ Predmet spora je utvrđenje nedopuštenosti odluke tuženika o redovitom otkazu ugovora o radu, pa shodno tome i utvrđenje da radni odnos tužiteljice kod tuženika nije prestao, kao i zahtjev za vraćanje na rad. Tuženik je redovno otkazao ugovor o radu tužiteljici radi skrivljenog ponašanja jer je neovlašteno preko Bolničkog informatičkog sustava ušla i isprintala medicinsku dokumentaciju pacijenta te je tu dokumentaciju pokazala i predala trećoj osobi, time je prekršila norme pozitivnog prava i etike te počinila osobito tešku povredu radne obveze. Sudska odluka Vrhovnog suda, br. Revr 428/2018-2 od 10. ožujka 2020.

³⁵ Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996, čl. 28. i čl. 29.

vedeno u provjerenom sustavu zaštite tajnih podataka. Ovi se zahtjevi odnose na sve nositelje tajnih informacija, njihove korisnike i njihovu zaštitu.³⁶

3. OSVRT NA DOKUMENTE

Navedeni dokumenti iz ovog rada povijesni su dokaz različitih državotvornih oblika kojih je Hrvatska bila dio. Hrvatska je u periodu od 1945. do 1990. godine bila dio Socijalističke Jugoslavije. Marijan navodi: "Iako je imala ustav i zakone, SFRJ nije bila demokratska ni pravna država. Najveći dio stanovništva je živio po zakonima koje su propisali i provodili vlastodršci iz partije, čiji je položaj i uloga u društvu prvi put spomenuta tek u Ustavu iz 1963. Vrh partije bio je pošteđen dijela zakona, a njezin čelnik Josip Broz Tito imao je položaj na kojem bi mu zavidjela većina monarha ili diktatora. Od 1943. do smrti 1980. bio je iznad sustava i zakona. Od 1941. bio je političko-vojni čelnik partijske vojske što znači da je punih 39 godina bio vrhovni komandant jugoslavenske oružane sile."³⁷ Godine 1990. prihvaćen je demokratski Ustav nakon kojeg je 19. svibnja 1991. godine proveden referendum o državnom položaju Republike Hrvatske na kojem je usvojena Deklaracija o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske.

3.1. NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA (1945. – 1966.)

Slika 3. – Navedeni dokument je donijelo Ministarstvo pravosuđa u studenom 1946. godine, a vezan je za dopis kojim Predsjednik Vlade želi da se sva vojna arhiva prikupi i dostavi nadležnom Štabu. Ministarstvo narodne obrane poduzelo je određene mjere kako bi se vojni zapisi koji imaju povijesnu važnost sačuvali.

3.2. SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA (1971. – 1990.)

Slika 1. i Slika 2. primjeri su koji su nastali u ovom periodu. Oba dokumenta su označena s oznakom povjerljivo te državna tajna. Dokumente je donio Štab teritorijalne obrane općine Grubišno polje. Njegove zadaće bile su ustrojavanje, upravljanje i zapovijedanje obranom. Sustavno su bili dio oružanih snaga SFRJ. "Zakonom o narodnoj obrani iz 1969. (Službeni list 8/1969), određeno je da se u općinama, autonomnim pokrajinama

³⁶ Arhivi kao ustanove posjeduju velik broj dokumenata s osobnim podacima. Etički je vrlo upitno objavljivanje medicinske dokumentacije. Objavljivanje podataka o bolesti i uzroku smrti, mogu ako su to nasljedne bolesti otkriti osobne podatke o živim članovima obitelji pa o tome treba voditi brigu. Horvat, Aleksandra; Živković, Daniela, *Između javnosti i privatnosti, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2012.*, str. 20.

³⁷ Marijan, Davor, Rukovođenje i komandovanje Oružanim snagama SFRJ: Vrhovna razina, *Časopis za suvremenu povijest, Vol. 41, No. 3, 2009.*, str. 660.

i republikama ustroje štabovi narodne obrane za upravljanje teritorijalnom obranom i civilnom zaštitom u miru i ratu, te je Sabor Socijalističke Republike Hrvatske (SRH) 8. veljače 1969. donio Zakon o osnivanju Glavnog štaba narodne obrane SRH (Narodne novine 8/1969). Savezni Zakon o narodnoj obrani iz 1974. (Službeni list, 22/1974) određuje da umjesto štabova narodne obrane u republikama djeluju štabovi teritorijalne obrane (TO). Zakonom o općenarodnoj obrani iz 1976. godine (Narodne novine, 15/1976).³⁸ Zakon o općenarodnoj obrani iz 1984. navodi da su u "prijenosu tajnih podataka i informacija tehničkim sredstvima veze organi društveno-političkih zajednica, društvene organizacije i zajednice dužni primjenjivati mjere kriptozastite. Kriptozastita tajnih podataka i informacija u Republici organizira se kao jedinstven sistem, a provodi je služba kriptozastite."³⁹

Slika 7. Analiza o čuvanju tajnih podataka narodne obrane. Dokument sadrži upute kako se trebaju spremati i čuvati tajni podaci. Potrebno je voditi evidenciju na odgovarajućim obrascima i po uputama naslova, a čuvali su se u posebnim omotima u čeličnim ormarima. Svi podzakonski normativni akti koji se temelje na zakonima i na osnovi toga stvoreni dokumenti sa stupnjevima tajnosti donosili su se na navedenim razinama i nikada nisu službeno objavljivani u "Narodnim novinama" i službenim listovima već su interno dostavljani nižim instancama na uvid i postupanje.

3.3. REPUBLIKA HRVATSKA (1991., DANAS)

U 2020. godini gradivo je dostupno sukladno čl. 18., 19. i 20. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima. Gradivo ima status javnog arhivskog gradiva, pa je dostupno sukladno Zakonu o zaštiti arhivskog gradiva i arhivima, Pravilniku o korištenju arhivskoga gradiva te Pravilniku o radu čitaonice Hrvatskog državnog arhiva. Fond sadrži dokumente koji imaju oznaku tajnosti, čija je dostupnost ograničena. Treba naglasiti kako "Arhivisti podupiru kulturu otvorenosti, no poštuju i ograničenja koja u korištenju gradiva nalažu zakoni i drugi regulatorni izvori, etička načela ili zahtjevi darovatelja gradiva. Osiguravaju nadalje da primjena ograničenja u korištenju gradiva bude pravedna i razumna, sprječavaju neovlašteni pristup onomu gradivu kojemu je korištenje ograničeno te omogućuju najšire moguće korištenje gradiva nadzirući ograničenja i pravodobno ukidajući ona koja više nisu opravdana."⁴⁰

³⁸ Nacionalni arhivski informacijski sustav, http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_9541, pristupljeno 12. kolovoza 2020.

³⁹ „Kriptografska zaštita primjenjuje se ako želimo da sadržaj dokumenata ne bude dostupan niti u slučaju da korisnik, ovlašteni ili neovlašteni, ostvari pristup dokumentu. Ova mjera odgovara većem stupnju povjerljivosti“. Rubčić, Darko; Šaban, Josip; Ivanović, Jozo, Vodič za arhiviranje dokumentacije, Informator, Zagreb, 1999., str. 53.

⁴⁰ Međunarodno arhivsko vijeće: Načela dostupnosti arhivskog gradiva, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2016., str. 6., pristupljeno 5. kolovoza 2020.

4. PRIVATNO ARHIVSKO GRADIVO

“Privatno arhivsko gradivo je arhivsko gradivo nastalo djelovanjem privatnih pravnih i fizičkih osoba, koje nije nastalo u obavljanju javnih ovlasti i javne službe i nije u vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno pravnih osoba čiji su oni osnivači ili vlasnici.”⁴¹

Privatno arhivsko gradivo koje ima posebno značenje za povijest, znanost i kulturu upisuje se u Upisnik vlasnika ili posjednika privatnog arhivskog gradiva na temelju rješenja Hrvatskog državnog arhiva. Vlasnici ili posjednici privatnog dokumentarnog i arhivskog gradiva koje je od osobitog značenja za povijest Domovinskog rata, a nije prema odredbama zakona kojim se uređuje prikupljanje, zaštita i istraživanje dokumentacije o Domovinskom ratu predano nadležnoj ustanovi, dužni su prijaviti to gradivo radi upisa u Upisnik. Vlasnici ili posjednici privatnog arhivskog gradiva koji čuvaju arhivsko gradivo ili pojedinačne dokumente trajne vrijednosti, obvezni su: obavijestiti nadležni državni arhiv o posjedovanju gradiva, čuvati gradivo i poduzimati mjere potrebne za njegovo sigurno čuvanje i zaštitu, srediti gradivo i izraditi popis, dopustiti ovlaštenoj osobi nadležnog državnog arhiva da pregleda gradivo i po potrebi provede sigurnosno snimanje.

Ako vlasnik ili posjednik privatnog arhivskog gradiva nije u mogućnosti srediti gradivo i izraditi popis, dužan je dopustiti nadležnom državnom arhivu da to učini o svom trošku.⁴²

5. JAVNO ARHIVSKO GRADIVO

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima u čl. 3., t. g definira javno arhivsko gradivo kao “odabrano javno dokumentarno gradivo nastalo ili prikupljeno djelatnošću tijela javne vlasti ili je u vlasništvu Republike Hrvatske po bilo kojoj osnovi.” Javno arhivsko gradivo predaje se nadležnom državnom arhivu u roku koji u pravilu nije dulji od 30 godina od njegova nastanka, ako je u digitalnom obliku predaje se državnom arhivu u pravilu u roku koji nije dulji od 10 godina od njegova nastanka. Javno arhivsko gradivo predaje se nadležnom državnom arhivu sređeno, popisano, u zaokruženim cjelinama, tehnički opremljeno i u digitalnom obliku koji je primjeren za trajno čuvanje. U slučaju dvojbe je li neko gradivo arhivsko, muzejsko ili knjižnično, odlučuje ministar nadležan za kul-

⁴¹ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 3., t. h.

U stvaratelje i imatelje privatnog arhivskog gradiva spadaju: udruge, političke stranke, sindikati, vjerske ustanove, gospodarski subjekti, strana predstavništva te privatne fizičke osobe. Preuzimanje privatnog arhivskog može se ostvariti darom, otkupom ili pohranom.

⁴² “Ako vlasnik ili posjednik privatnog arhivskog gradiva nemarno ili nestručno čuva gradivo tako da postoji opasnost da ono bude oštećeno ili uništeno, pa ni nakon opomene nadležnog državnog arhiva u ostavljenom roku ne osigura uvjete za pravilno čuvanje i stručno održavanje arhivskog gradiva, nadležni državni arhiv može rješenjem odrediti da se arhivsko gradivo preda arhivu na čuvanje dok vlasnik ili posjednik ne dokaže da je osigurao propisane uvjete.” Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 23., čl. 24., čl. 25.

туру, uz prethodno mišljenje vijeća prema posebnom zakonu.⁴³ Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima propisani su i rokovi dostupnosti gradiva. Javno gradivo dostupno od njegova nastanka ako zakonom nije određeno drugačije. Javno arhivsko gradivo za koje je na temelju zakona utvrđeno ograničenje dostupnosti mogu koristiti samo ovlaštene osobe sukladno propisima kojima je ograničena dostupnost gradiva.

Ivanović navodi kako je “javno arhivsko gradivo dio dokumentacije na koju se primjenjuju propisi o pravu na pristup informacijama. Odredbe o dostupnosti i primjeni javnog arhivskog gradiva⁴⁴ ne bi smjele biti u suprotnosti s odredbama propisa o pravu na pristup informacijama, a isto tako niti uvjeti i postupak ostvarivanja ovog prava kada je riječ o korištenju gradiva u arhivu.”⁴⁵

5.1. DOSTUPNOST GRADIVA NASTALOG OD 30. SVIBNJA 1990.

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima posebno propisuje pravila za dostupnost gradiva nastalog do 30. svibnja 1990. godine.⁴⁶ “Javno gradivo koje je nastalo do 30. svibnja 1990. dostupno je za korištenje bez ograničenja, osim gradiva iz članka 18. i 19. tog istog zakona. Osobni podaci osobe koja je do 30. svibnja 1990. obnašala javne dužnosti ili bila pripadnik ili suradnik službe sigurnosti dostupni su bez ograničenja u dijelu koji se odnosi na obavljanje te javne dužnosti odnosno službe. Svaka osoba čiji se osobni podaci nalaze u javnom arhivskom gradivu ima pravo o gradivu koje se na nju odnosi dati pisanu izjavu kojom osporava istinitost ili potpunost svojih osobnih podataka uz navođenje arhivskog fonda i arhivskog gradiva na koje se izjava odnosi. Nadležni državni arhiv mora dati na uvid izjavu svakom korisniku javnog arhivskog gradiva na koje se izjava odnosi, i to zajedno s tim javnim arhivskim gradivom, a što su djelatnik korisničke službe nadležnog državnog arhiva i korisnik obvezni potvrditi na preslici izjave upisivanjem nadnevka davanja izjave na uvid i potpisom.”⁴⁷

5.2. DOSTUPNOST GRADIVA KOJI SADRŽI OSOBNE PODATKE

Osobni podaci su podaci kojima se utvrđuje identitet osobe. To mogu biti ime i prezime, datum rođenja, OIB, kućna adresa, broj osobne iskaznice, email adresa, liječnički

⁴³ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 14.

⁴⁴ Ustavni sud ocjenjuje da je detaljnijoj konkretizaciji legitimnih razloga za uskratu pristupa traženim informacijama u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja (interesi države u domenama neovisnosti, cjelovitosti, sigurnosti i međunarodnih odnosa Republike Hrvatske) prirodan problem otkrivanja tih istih štićenih informacija. Sudska odluka – U-III-4572/2018, od 10. ožujka 2020.

⁴⁵ Ivanović, Jozo, Priručnik iz arhivistike, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2010., str. 267.

⁴⁶ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 20.

⁴⁷ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 20.

karton i sl. "Osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni su za korištenje 100 godina od rođenja osobe na koju se osobni podatak odnosi ili nakon smrti osobe na koju se osobni podatak odnosi. Ako datum rođenja i datum smrti osobe nisu poznati ili je njihovo utvrđivanje povezano s nerazmjernim teškoćama i troškovima, osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni su za korištenje 70 godina od nastanka tog gradiva. U slučaju davanja na korištenje javnog arhivskog gradiva koje sadrži osobne podatke prije isteka roka, nadležni arhiv poduzet će potrebne tehničke mjere radi prikrivanja identiteta osobe na koju se osobni podaci odnose, a korisnik će potpisati izjavu kojom se obvezuje da neće otkriti identitet osobe na koju se osobni podaci odnose ako mu je poznat na temelju dostupnih podataka."⁴⁸ Suljagić je raščlambom Konvencije za zaštitu pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka pokazao da je ona kao europska odredba ostavila mogućnost domaćem zakonodavstvu da regulira zaštitu osobnih podataka u skladu s domaćim pravnim i upravnim sustavom i tradicijom. Zakon o tajnosti podataka također donesen je u skladu s preporukama Vijeća Europe i za njega je bitno da štiti privatnost pojedinaca i stavlja ograničenja na transparentnost javne uprave kao nužna – radi zaštite legitimnih javnih, državnih i privatnih interesa.⁴⁹

6. ARHIVI SUVREMENOG KORISNIKA

Glavne zadaće arhiva su zaštititi, sačuvati, obraditi i učiniti dostupnim za korištenje arhivsko gradivo. Arhivi u suvremenom okruženju omogućavaju to kroz sva područja svog djelovanja. Suvremena društvena dinamika utjecala je na oblikovanje i moderniziranje arhiva kao informacijskih ustanova. Suradnja među arhivima unutar Hrvatske i unutar Europske unije već godinama se kontinuirano širi i produbljuje na osnovi zajedničkih interesa i planova. Godine 2005. osnovana je EAG (European Archives Group) čiji je cilj osiguranje sigurnosti između arhiva.

Najveći iskorak u hrvatskim arhivima, u odnosu na praćenje i usvajanje suvremenih stručnih i informacijskih trendova, dogodio se razvojem i implementacijom jedinstvenog nacionalnog arhivskog sustava ARHiNETA.⁵⁰ "Njegovo je uvođenje omogućilo standardiziranje rada državnih arhiva, jedinstveni sustav evidentiranja i obrade arhivskih

⁴⁸ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019, čl. 19.

⁴⁹ Suljagić, Boris, Četvrti kongres hrvatskih arhivista Arhivi i politika, Arhivski vjesnik, Vol. 57, No. 1, 2014., str. 394.

⁵⁰ ARHiNET je programsko rješenje omogućuje uključivanje svih imatelja i stvaratelja arhivskoga gradiva u jedinstveni sustav evidentiranja, obrade i korištenja arhivskoga gradiva. Stvarateljima i imateljima gradiva u nadležnosti arhiva ARHiNET olakšava popisivanje cjelina gradiva u njihovu posjedu, odnosno pruža podršku za vođenje evidencija u pismohranama koje su obvezni voditi. Sustav omogućuje i obradu gradiva te pojednostavnjuje i automatizira dostavu podataka nadležnom arhivu. Time se pridonosi integriranju arhivske djelatnosti, standardizaciji i ujednačavanju rada svih dijelova nacionalne arhivske službe i transparentnom radu državne i javne uprave. ARHiNET, http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/OARHiNETu.aspx, pristupljeno 9. ožujka 2021.

zapisa te integriranje i razmjenu podataka među ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo što je rezultiralo značajnim unapređivanjem stručnih i organizacijskih sposobnosti nacionalne arhivske mreže.⁵¹ U svom djelu Vlatka Lemić posebnu pozornost posvećuje sigurnosti i zaštiti podataka unutar sustava ARHiNET-a, budući da je to mrežno programsko rješenje, prijenos podataka internetom od korisnika do internetskog servera definiran HTTPS protokolom. Elektronički zapisi dovode arhiviste u eru virtualnih arhiva. Arhivisti se suočavaju s novim izazovima i postavljaju se nove strategije, konceptualna shvaćanja i prakse. Lemić navodi: "Arhivskim se gradivom smatraju zapisi vrijedni čuvanja zbog njihova značenja za društvo. Nastali su djelovanjem raznih pravnih osoba, obitelji i pojedinaca, na različitim mjestima i u različitim vremenima, različitih su oblika, stvoreni različitim tehnikama i zapisani na različitim medijima, čuvaju se u različitim nosačima i u različitim oblicima u raznovrsnim ustanovama, a dostupni su na različite načine i pod različitim uvjetima korištenja."⁵² Stvaranje jedinstvena sustava dostupnosti omogućit će, trajnu pohranu i dostupnost gradiva, ali i ujednačivanje sustava čuvanja prema osnovi jednoobraznosti građe neovisno o izvorima i tehnologiji što ga je stvorila. Zaštiti elektroničke zapise znači osigurati njihovu čitljivost i razumljivost, kako bi se olakšala razmjena podataka kroz vrijeme.⁵³

Dostupnost arhivskog gradiva danas "podrazumijeva online pristup obavijesnim pomagalicama i samom arhivskom gradivu i online kataloge, a tehnološki razvoj dovodi do stalnih promjena oblika i funkcionalnosti."⁵⁴ Najveći problem predstavlja kako osigurati obradu elektroničkih zapisa kao arhivskoga gradiva. Pri odabiru načina čuvanja elektroničkih zapisa potrebno je voditi računa o osiguranju njihove trajne vrijednosti i autentičnosti, kao i dostupnosti i razumljivosti, koje bi migracije i promjene formata mogle dovesti u pitanje.⁵⁵

7. ZAKLJUČAK

S vremenom mnogi povjerljivi podaci mogu postati malo manje osjetljivi pa se može skinuti oznaka povjerljivosti i objaviti. Od posljednjih godina dvadesetog stoljeća postoje zakoni o slobodi pristupa informacijama, prema kojima se smatra da javnost ima pravo na sve informacije koje se ne smatraju štetnim ako se objave. U svakoj državi postoje za-

⁵¹ Lemić, Vlatka, *Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika*, Bibliotheca Academica, Zagreb, 2016., str. 10.

⁵² Lemić, Vlatka, *Arhivi i elektronički zapisi – iskustva skandinavskih zemalja*, *Arhivski vjesnik*, Vol. 46, No. 1, str. 16.

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ Lemić, Vlatka, *Arhivi i digitalno doba*, Ljevak, Zagreb, 2019., str. 136.

⁵⁵ Lemić, Vlatka, *Arhivi i elektronički zapisi – iskustva skandinavskih zemalja*, *Arhivski vjesnik*, Vol. 46, No. 1, str. 16.

koni koji svojim propisima osiguravaju zaštitu podataka, tako je i u Hrvatskoj trenutčno na snazi nekoliko zakona od kojih se najviše ističe Zakon o tajnosti podataka. Podaci koji su navedeni kao tajni moraju se čuvati bez obzira na to kako smo za njih doznali. Naša dužnost je zaštititi podatke kako ih netko ne bi zloupotrijebio i iskoristio.

Istražujući dokumente koji su nekada bili arhivirani i označeni s nekoliko stupnjeva tajnosti, možemo reći da su to većinom bili podaci i dokumenti koje su ljudi koristili u sklopu svojih djelatnosti i dužnosti te da su zbog tog razloga bili klasificirani kao tajni. Protekom roka, navedeni dokumenti postali su dostupni javnosti, to su bili podaci koji nikome nisu mogli naštetiti već su samo dokaz tome kakva su pravila bila na snazi u vrijeme njihova nastanka. Na temelju provedenog istraživanja i dostupnih izvora može se sa sigurnošću potvrditi da je nužno koristiti se arhivima kako bismo bolje upoznali svoju povijest i kako bismo bolje razumjeli svijet oko sebe.

Uz pomoć arhivista koji vode brigu o arhivskom gradivu svi mi imamo priliku upoznati se s vlastitom poviješću, a omogućavanje njegove dostupnosti doprinosi razvoju društva. Na temelju postavljenih teorijskih okvira i provedenih istraživanja možemo zaključiti kako je za suvremene arhive nužno da ulažu u informacijske sustave i da na takav način pohranjuju dokumente. Suvremene tehnologije i napredak društva promijenile su tradicionalne načine arhiviranja i u arhive uvele nove sustave koji u današnjem svijetu čine nezamjenjivi faktor njihova rada. Hrvatski državni arhivi u skladu s međunarodnim arhivima već više od desetljeća rade na razvoju informacijskih sustava i e-arhiva koji će u budućnosti omogućiti brže pretraživanje gradiva, dostupnost određenih materijala, arhiviranje svih vrsta elektroničkih zapisa te upravljanje istima. Brojne su prednosti koje arhivi mogu ostvariti kvalitetnim informacijskim sustavima.

Izuzetno je važno provoditi obuke i edukacije arhivskog osoblja kako bi se na pravi način nosili s promjenama u suvremenom društvu.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Čizmić, Jozo, Forenzička ginekologija i perinatologija, Medicinska naklada, Zagreb, 2018.
2. Dropulić, Julijano, Pravo na privatni život i duševni integritet, Vizura, Zagreb, 2002.
3. Horvat, Aleksandra; Živković, Daniela, Između javnosti i privatnosti, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2012.
4. Ivanović, Jozo, Priručnik iz arhivistike, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2010.
5. Lemić, Vlatka, Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika, Bibliotheca Academica, Zagreb, 2016.

6. Lemić, Vlatka, *Arhivi i digitalno doba*, Ljevak, Zagreb, 2019.
7. Murić, Matko, *Provođenje zaštite tajnosti podataka, Zaštita tajni i drugih podataka*, Defimi, 2004.
8. Rajko, Alen, *Informacijsko upravno pravo: pravo na pristup informacijama, zaštita osobnih i tajnih podataka*, TEB poslovno savjetovanje, Zagreb, 2010.
9. Rubčić, Darko; Šaban, Josip; Ivanović, Jozo, *Vodič za arhiviranje dokumentacije*, Informator, Zagreb, 1999.

Članci:

1. Lemić, Vlatka, *Arhivi i elektronički zapisi – iskustva skandinavskih zemalja*, *Arhivski vjesnik*, Vol. 46, No. 1, str. 179. –207.
2. Marijan, Davor; *Rukovođenje i komandovanje Oružanim snagama SFRJ: Vrhovna razina*, *Časopis za suvremenu povijest*, Vol. 41, No. 3, 2009., str. 659. –686.
3. Peran, Branko; Goreta, Mirko; Vukošić, Kristina, *Pojam i vrste tajni*, *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, No. 3–4/2015, str. 127. –135.

Izvori prava:

1. Kazneni zakon, Narodne novine, broj 125/201, 79/2012, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019.
2. Pravilnik o tajnosti podataka obrane, Narodne novine, broj 67/2018.
3. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014.
4. Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, Narodne novine, broj 61/2018, 98/2019.
5. Zakon o državnim službenicima, Pročišćeni tekst zakona, Narodne novine, broj 92/2005, 140/2005, 142/2006, 77/2007, 107/2007, 27/2008, 34/2011, 49/2012, 37/2013, 38/2013, 1/2015, 138/2015, 61/2017, 70/2019, 98/2019.
6. Zakon o općenarodnoj obrani, Narodne novine, broj 27/1984.
7. Zakon o provedbi opće uredbe o zaštiti podataka, Narodne novine, broj 42/2018.
8. Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/2007, 86/2012.
9. Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Narodne novine, broj 108/1996.

Mrežni izvori:

1. ARHiNET, http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/OARHiNETu.aspx, pristupljeno 9. ožujka 2021.

2. Hrvatski državni arhiv, <http://www.arhiv.hr/Istra%C5%BEite-gradivo/%C5%A0to-%C4%8Duvamo/Kako-je-gradivo-organizirano/Vojska>, pristupljeno 12. kolovoza 2020.
3. Profitiraj, Koje su posljedice povrede poslovne tajne?, <https://profitiraj.hr/koje-posljedice-povrede-poslovne-tajne/>, pristupljeno 13. kolovoza 2020.
4. Međunarodno arhivsko vijeće: Načela dostupnosti arhivskog gradiva, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2016., https://www.had-info.hr/dokumenti/novosti/Tech-guidelines_HR.pdf, pristupljeno 20. srpnja. 2020.
5. Nacionalni arhivski informacijski sustav, http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_9541, pristupljeno 18. srpnja 2020.

Sudska praksa:

1. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske – br. U-III-175/2018, od 21. svibnja 2018.
2. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske – br. U-III-4572/2018, od 10. ožujka 2020.
3. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske – br. U-III-4098/2007, od 12. studenog 2009.
4. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske – br. U-II-944/2000 U-II-1692/2017
5. U-II-1693/2017, od 6. lipnja 2020.
6. Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske - br. Revr 428/2018-2 od 10. ožujka 2020.
7. Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Rev x 651/13-2 od 22. siječnja 2014.

DATA CONFIDENTIALITY IN ARCHIVAL MATERIAL

Abstract

This paper deals with the concept of classified information, levels of secrecy and their division into public and private. The subject of the paper are archived documents that became available to the public after the term of confidentiality expired. A secret is an information that is known only to a certain circle of people and must not be passed on. Every individual has an obligation to keep secrets. Revealing secrets in private life can result in a loss of trust in the people we have confided in while revealing state or business secrets is punishable by imprisonment. In 2007, the Data Secrecy Act came into force, replacing the previous Data Secrecy Protection Act. Since the new Data Secrecy Act sets out the levels of secrecy and the concepts of classified and unclassified data, within this paper the author uses certain terms deriving from the Data Secrecy Protection Act. When the new law entered into force, the Republic of Croatia established the levels of secrecy by dividing them into the following: TOP SECRET, SECRET, CONFIDENTIAL and RESTRICTED. The protection of personal data is a fundamental human right. It is the right of every person to prevent and punish the misuse of personal data guaranteed by international and national regulations.

Keywords: *secret, types of secrets, classified information, classification, declassification of information*